

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет технології виробництва і переробки продукції тваринництва,
стандартизації та біотехнології**

**Кафедра технології виробництва продукції тваринництва
Спеціальність 204 – «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»**

Ступінь вищої освіти «Бакалавр»

Допустити до захисту

Рекомендувати до захисту

Декан

Завідувач

_____ Михайло ГИЛЬ

кафедри _____ Сергій ЛУГОВИЙ

« ____ » _____ 2026 р.

« ____ » _____ 2026 р.

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ
ПОРОСЯТ-СИСУНІВ В УМОВАХ
СПП «ТЕХМЕТ-ЮГ» МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ
04.01. – КР. 106-О. 25 07 22. 001**

Виконавець:

здобувачка вищої

освіти IV курсу _____ Олена ГУДНІКОВА

Науковий керівник:

професор _____ Сергій ЛУГОВИЙ

Рецензент:

професор _____ Михайло ГИЛЬ

Миколаїв – 2026

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1. Технологія підготовки і проведення опоросу	7
1.2. Біологічні особливості поросят-сисунів	11
1.3. Годівля та утримання поросят-сисунів	14
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ	21
2.1. Місце та об'єкт дослідження	21
2.2. Методика виконання роботи	24
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	27
3.1. Оцінка відтворювальної здатності кнурів-плідників і свиноматок	27
3.2. Організація відтворення стада	29
3.3. Особливості годівлі свиноматок з поросятами в господарстві	33
3.4. Вплив пробіотика на репродуктивність свиноматок	40
3.5. Утримання підсисних свиноматок з поросятами	45
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	48
ВИСНОВКИ	53
ПРОПОЗИЦІЇ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТОК А	61
ДОДАТОК Б	62
ДОДАТОК В	63

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційну роботу на тему «Технологія вирощування поросят-сисунів в умовах в умовах СГПП «Техмет-Юг»» виконано на 55 сторінках комп'ютерного тексту. До структури роботи включено 12 таблиць і 3 додатки. Для виконання роботи використано 38 літературних джерел.

Тема кваліфікаційної роботи є актуальною і передбачає вивчення одного з головних елементів – технології вирощування поросят-сисунів.

Об'єктом дослідження були свині трьох порід: великої білої, ландрас, дюрок та їх помісі.

Метою досліджень стало вивчення існуючої технології вирощування поросят-сисунів в господарстві, а також виявлення окремих недоліків та надання пропозицій і рекомендацій щодо їх усунення.

У відповідності до мети були поставлені такі *завдання*:

- оцінити відтворювальну здатність свиноматок;
- вивчити особливості росту молодняку свиней за різних поєднань;
- дослідити особливості годівлі підсисних свиноматок і поросят в господарстві;
- провести аналіз утримання підсисних свиноматок з поросятами та підсисних поросят.

В результаті проведених досліджень встановлено оптимальне поєднання свиноматок та кнурів-плідників для ефективного вирощування молодняку свиней. Досліджено особливості росту молодняку різних поєднань. Доведена доцільність згодовування препарату «Лактиферм».

В результаті проведених досліджень спеціалістам-тваринникам господарства надано пропозиції щодо удосконалення технології відтворення стада і вирощування поросят-сисунів. Рекомендовано збільшити частку двохпорідного молодняку, отриманого від поєднання маток великої білої породи з плідниками породи ландрас, призначеного як для відгодівлі, так і для реалізації в якості племінного молодняку.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

СГПП –	Сільськогосподарське приватне підприємство
ВБ –	велика біла порода
Л –	порода ландрас
Д –	порода дюрок
табл. –	таблиця
гол. –	голова
см –	сантиметри
год. –	година
кг –	кілограм
грн –	гривна
к. од. –	кормові одиниці
$\bar{X}$ –	середня арифметична величина
Cv –	коефіцієнт мінливості
$S_{\bar{X}}$ –	помилка середньої арифметичної величини
σ –	середньоквадратичне відхилення
n –	кількість тварин
* –	$P > 0,95$
** –	$P > 0,99$
*** –	$P > 0,999$

ВСТУП

Свинарство традиційно належить до найбільш економічно ефективних і прибуткових галузей тваринництва. Висока рентабельність виробництва свинини обумовлена низкою біологічних особливостей свиней, серед яких важливе місце займають висока відтворювальна здатність, поліестричність, інтенсивні темпи росту та ефективне використання кормів. Крім того, свинина характеризується значною харчовою та біологічною цінністю [29-32].

Вирощування поросят у підсисний та післявідлучний періоди є одним із ключових етапів технології виробництва свинини. Саме в цей час закладаються передумови для подальшого розвитку молодняку та забезпечення економічної ефективності господарства. Основними завданнями виробників є зниження рівня падежу тварин, підготовка молодняку до подальшого вирощування та мінімізація втрат живої маси свиноматок під час лактації [5, 27, 31].

Сучасний розвиток галузі свинарства висуває низку актуальних завдань перед науковцями та виробничниками, серед яких особливого значення набувають:

- удосконалення технологій годівлі та утримання тварин;
- формування ефективної кормової бази із застосуванням функціональних та інноваційних кормових добавок;
- проведення цілеспрямованої селекційно-племінної роботи з використанням молекулярно-генетичних методів, зокрема MAS-селекції, для прогнозування та реалізації генетичного потенціалу свиней;
- забезпечення належного рівня добробуту тварин і дотримання принципів гуманного поводження з ними [5].

Процес відтворення свиней, вирощування поросят під свиноматками, їх дорощування та відгодівля становлять єдину технологічну систему, кінцевою метою якої є отримання товарних свиней оптимальної живої маси та високої

якості продукції. Однією з найбільш відповідальних ланок цього виробничого циклу є вирощування поросят-сисунів, оскільки саме на даному етапі закладаються передумови для подальшої продуктивності тварин та ефективності галузі загалом [5, 6, 16, 19].

У зв'язку з цим підвищення рівня збереженості молодняку та інтенсифікація його вирощування в підсисний період слід розглядати як один із ключових напрямів підвищення конкурентоспроможності свинарства.

Реалізація цих заходів сприятиме отриманню життєздатних поросят із високими показниками росту та розвитку, що в подальшому забезпечить виробництво свинини в стислі терміни за мінімальних витрат кормів, праці та інших виробничих ресурсів на одиницю продукції.

З огляду на це, дослідження існуючих технологій вирощування поросят-сисунів у господарствах регіону, їх комплексна оцінка та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення є актуальним науковим і виробничим завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню

Метою даної роботи стало проведення аналізу технології вирощування поросят-сисунів в умовах СГПП «Техмет-Юг» та розробка заходів щодо її удосконалення.

В результаті проведених досліджень спеціалістам-тваринникам господарства надано пропозиції щодо удосконалення технології вирощування поросят-сисунів, за рахунок використання більш перспективних поєднань генотипів, які розводяться в господарстві.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Технологія підготовки і проведення опоросу

Відтворення поголів'я є одним із найважливіших технологічних процесів у свинарстві, оскільки від його ефективності значною мірою залежать показники продуктивності та економічна результативність галузі. У період поросності свиноматкам необхідно створювати оптимальні умови годівлі та утримання, що забезпечують нормальний розвиток плодів і підготовку організму тварини до майбутньої лактації [5, 6, 16, 19].

Поросні свиноматки потребують ретельного догляду та постійного контролю за їх фізіологічним станом. Важливими елементами догляду є підтримання належної гієни тварин, регулярне очищення шкіри, використання чистої підстилки та запобігання травмуванню. Особливого значення набуває повноцінна годівля, яка повинна забезпечувати потреби організму матері та плодів у поживних речовинах [18, 24, 38].

Тривалість поросності свиноматок у середньому становить 112...116 днів. У цей період відбувається інтенсивний розвиток ембріонів, причому їх ріст є нерівномірним. Найбільш інтенсивне збільшення маси плодів спостерігається в останню третину поросності, що обумовлює необхідність підвищення поживності раціонів саме в цей період. Крім забезпечення росту плодів, повноцінна годівля сприяє накопиченню резервних поживних речовин в організмі свиноматки та формуванню достатньої молочної продуктивності після опоросу [22, 25, 27, 29-32].

Важливо підтримувати свиноматок у стані середньої вгодованості, оскільки як надмірне ожиріння, так і виснаження негативно впливають на багатоплідність, життєздатність приплоду та молочність. Потреба у поживних речовинах визначається віком, живою масою, фізіологічним станом та умовами утримання тварин. За нормального перебігу поросності

дорослі свиноматки збільшують живу масу на 35...40 кг, тоді як у молодих тварин цей показник може досягати 40...50 кг [25].

Особливу увагу під час складання раціонів приділяють забезпеченню достатньої кількості протеїну, мінеральних речовин і вітамінів. Дефіцит протеїну може призводити до зменшення маси новонароджених поросят, підвищення частки мертвонароджених тварин та зниження молочної продуктивності свиноматок. Недостатнє надходження кальцію, фосфору та вітамінів негативно впливає на формування кісткової тканини плодів і знижує їх життєздатність після народження [23].

Основу раціонів поросних свиноматок становлять концентровані корми, представлені зерном злакових і зернобобових культур. Для підвищення біологічної цінності раціонів використовують соковиті, зелені та грубі корми, а також продукти тваринного походження, які сприяють балансуванню кормосумішей за вмістом протеїну, незамінних амінокислот, мінеральних речовин і вітамінів. Усі компоненти раціону повинні бути доброякісними, оскільки використання зіпсованих або промерзлих кормів може спричиняти аборти та інші патологічні стани [18, 23].

Годівлю поросних свиноматок здійснюють 2...3 рази на добу. За декілька днів до опоросу добову норму корму поступово зменшують, що сприяє кращому перебігу родового процесу. Важливе значення має також забезпечення тварин чистою питною водою та регулярним моціоном, який позитивно впливає на обмін речовин і загальний фізіологічний стан [18].

Успішне проведення опоросу значною мірою залежить від правильної підготовки свиноматки та приміщення. За 2...3 тижні до очікуваної дати опоросу необхідно посилити контроль за станом тварини, забезпечити комфортні умови утримання, виключити протяги та підтримувати належний санітарний стан станка. Напередодні опоросу свиноматка стає неспокійною, часто змінює положення тіла, переносить підстилку та облаштовує місце для майбутнього приплоду. Одночасно спостерігаються характерні фізіологічні зміни: збільшення та набряк молочної залози, виділення молозива, опущення

черева та розслаблення зв'язок тазової ділянки [21, 38].

Для приймання новонароджених поросят заздалегідь готують необхідний інвентар, зокрема чисті рушники, ножиці, антисептичні засоби та обігрівальне обладнання. Після народження поросят очищають від слизу, звільняють дихальні шляхи, висушують та проводять обробку пуповини антисептичними препаратами. Новонароджених тварин розміщують у спеціально обладнаному місці з локальним обігрівом для підтримання оптимального температурного режиму [21].

Тривалість опоросу зазвичай становить від 1,5 до 3 годин, хоча в окремих випадках може бути більшою. При затяжному перебігу родів необхідне залучення спеціаліста ветеринарної медицини. Після завершення опоросу та виходу посліду проводять санітарну обробку свиноматки, замінюють підстилку та допускають поросят до ссання молозива, яке є основним джерелом енергії, поживних речовин та пасивного імунітету в перші години життя [21, 29-32].

Для проведення опоросу свиноматок та подальшого утримання їх разом із поросятами до досягнення молодняком 30...60-денного віку застосовують спеціалізоване технологічне обладнання різних конструкцій. Найбільш поширеними є установки з двобоксовими (ОСМ-120) і трибоксовими (ОСМ-60, СОС-Ф-35) станками, а також спарені двосекційні станки типу ССД. Конструкція зазначеного обладнання передбачає наявність окремих боксів для фіксованого утримання свиноматок під час опоросу та в післяродовий період. Станки оснащуються годівницями і сосковими напувалками, що забезпечує безперебійний доступ тварин до корму та води [28].

Важливою конструктивною особливістю є можливість регулювання елементів обладнання залежно від віку поросят та фізіологічного стану свиноматки. Наявність внутрішніх перегородок дозволяє формувати окремі функціональні зони для відпочинку, годівлі та перебування молодняку. За потреби площу окремих секцій можна змінювати шляхом перестановки перегородок, що сприяє оптимізації умов утримання тварин на різних етапах

виробничого циклу [28].

Системи видалення гною в таких станках можуть функціонувати за механічним або гідравлічним принципом. Механічне очищення здійснюється за допомогою скребкових транспортерів, тоді як гідравлічні системи забезпечують видалення гною шляхом його змивання. Для створення сприятливого мікроклімату в секціях відпочинку поросят використовують установки локального обігріву та ультрафіолетового опромінення типу ИКУФ-1М, які сприяють підтриманню оптимального температурного режиму та покращенню фізіологічного стану молодняку [18, 28].

Після завершення опоросу свиноматці необхідно забезпечити спокійні умови утримання та мінімізувати будь-які стресові впливи. Протягом перших 4...6 годин після народження поросят тварину, як правило, не годують, однак забезпечують необмежений доступ до чистої теплої води. Однією з обов'язкових технологічних процедур у день народження поросят є видалення гострих кінчиків молочних ікол спеціальними щипцями. Такий захід запобігає травмуванню сосків свиноматки під час ссання та зменшує ризик виникнення больових відчуттів і пошкоджень молочної залози [6].

Важливою умовою успішного вирощування поросят є підтримання належного санітарно-гігієнічного стану приміщення. У станках необхідно постійно підтримувати чистоту та сухість, не допускаючи утворення протягів і надмірної вологості. Підстилку рекомендується регулярно замінювати, а стан молочної залози свиноматки систематично контролювати, забезпечуючи чистоту та сухість сосків. Дотримання зазначених вимог сприяє профілактиці захворювань як у свиноматок, так і у поросят, а також позитивно впливає на їх продуктивність і збереженість молодняку [24, 35].

Таким чином, дотримання сучасних технологічних вимог щодо годівлі, утримання та підготовки свиноматок до опоросу є необхідною умовою отримання життєздатного приплоду, підвищення збереженості поросят і забезпечення високої ефективності виробництва свинини.

1.2. Біологічні особливості поросят-сисунів

Ефективність вирощування поросят у підсисний період значною мірою визначається врахуванням їхніх біологічних та фізіологічних особливостей. Організація належних умов утримання, годівлі та догляду за новонародженим молодняком повинна базуватися на знанні закономірностей росту й розвитку організму в ранньому постнатальному періоді [5, 29-32].

Ріст і розвиток поросят характеризуються низкою біологічних та фізіологічних особливостей, що відрізняють їх від молодняку інших видів сільськогосподарських тварин. Насамперед, поросята народжуються на менш зрілих стадіях постнатального розвитку порівняно з телятами та ягнятами. Важливим показником їхньої фізіологічної зрілості є жива маса при народженні, яка відображає ступінь розвитку органів, тканин та функціональних систем організму. Як правило, більша маса тіла новонароджених поросят свідчить про кращий розвиток серцево-судинної, травної, кровотворної та інших систем, що безпосередньо впливає на їх життєздатність. Встановлено, що смертність поросят із масою тіла 0,6...0,7 кг може досягати 85...90%, тоді як у тварин із масою 1,1...1,3 кг цей показник не перевищує 3...5% [5, 14].

Середня жива маса фізіологічно нормально розвиненого поросяти при народженні становить 1,1...1,2 кг. На цей показник впливають породні особливості, рівень годівлі та умови утримання свиноматок, їх вік та інші фактори [14].

Дослідженнями встановлено, що склад крові новонароджених поросят істотно відрізняється від крові дорослих свиней. Зокрема, концентрація білка в сироватці крові при народженні є значно нижчою і становить близько 2,2 г на 100 мл. У подальшому його вміст поступово збільшується, що свідчить про функціональне дозрівання кровотворної системи. Недостатній розвиток органів кровотворення в ранньому віці зумовлює низьку активність гуморальних і клітинних механізмів природного імунітету. Крім того,

сироватка крові новонароджених поросят практично не містить γ -глобулінів, які відіграють ключову роль у формуванні захисних реакцій організму [14].

З віком показники природної резистентності поступово підвищуються. Так, бактерицидна активність сироватки крові у місячному віці становить 30...32%, у двомісячному – 36...37%, у чотиримісячному – близько 40%, а у восьмимісячному досягає 49...50%. Аналогічна тенденція спостерігається і щодо фагоцитарної активності лейкоцитів, яка зростає від 26...28% до 60...64%. Саме тому поросята раннього віку характеризуються підвищеною сприйнятливістю до інфекційних та неінфекційних захворювань [14].

Особливістю організму новонароджених поросят є високий вміст води та відносно низька концентрація білків і мінеральних речовин у тканинах. У процесі росту частка вологи поступово зменшується, а вміст сухої речовини збільшується. Якщо на ранніх стадіях ембріонального розвитку вміст води в організмі досягає 92%, то при народженні він становить близько 90%. У тримісячному віці цей показник знижується до 60%, а у шестимісячному – до 45%. У дорослих свиней частка води в організмі стабілізується на рівні 41...43% [5, 14].

Однією з найважливіших біологічних особливостей свиней є їхня висока інтенсивність росту. За сприятливих умов годівлі та утримання жива маса поросят у перший місяць життя збільшується у 5 разів, а до двомісячного віку – у 11...12 разів порівняно з масою при народженні. Для порівняння, у великої рогатої худоби подвоєння маси тіла відбувається лише на 46...50-й день життя, а у лоша – на 60...70-й день [5, 14, 19].

Для поросят-сисунів характерний високий рівень енергетичного обміну, який сягає 548,5 кДж на 1 кг живої маси за добу, що майже у вісім разів перевищує аналогічний показник у дорослих свиней. У цей період інтенсивно відбуваються процеси білкового та мінерального обміну. Протягом перших двох декад життя в організмі щодоби відкладається 9...14 г білка, 0,3...1,0 г кальцію та 0,2...0,6 г фосфору на 1 кг живої маси [14].

Особливо інтенсивно у ранньому віці розвивається шлунково-кишковий тракт. Протягом першого місяця життя місткість шлунка збільшується більш ніж у вісім разів, тонкого кишечника – у сім разів, а товстого – у 2,5 рази. Одночасно відбувається формування залозистого апарату травної системи та становлення її функціональної активності.

У новонароджених поросят до тритижневого віку в шлунковому соку практично відсутня вільна соляна кислота, що обмежує активність основних травних ферментів. Цей фізіологічний стан отримав назву вікової ахлоргідрії. У зазначений період основним кормом для поросят є молоко матері, яке добре засвоюється під впливом ферментів підшлункової залози та кишечника. Починаючи з третього тижня життя, секреція соляної кислоти поступово посилюється, а до місячного віку формується повноцінне шлункове травлення [5, 14, 30, 31].

Терморегуляція новонароджених поросят є недостатньо розвиненою. Через низьку теплопродукцію та високу тепловіддачу вони потребують підвищеної температури навколишнього середовища. У перший тиждень життя оптимальна температура становить 28...30°C, у другий – 26...27°C, а в третій – 22...24°C [14].

Під час вирощування поросят-сисунів особливу увагу необхідно приділяти кільком критичним періодам. Перші 2...3 доби після народження пов'язані з адаптацією до нових умов існування. На 5...7-й день виникає ризик розвитку залізодефіцитної анемії через низький вміст заліза у молоці свиноматки. У віці 14...21 дня спостерігається зниження рівня пасивного імунітету, а після відлучення від свиноматки поросята зазнають значного стресу, пов'язаного зі зміною типу годівлі [14, 15, 37].

Особливого значення для виживання молодняка набуває своєчасне споживання молозива. Воно не лише забезпечує новонароджених поживними речовинами, а й формує пасивний імунітет протягом перших тижнів життя. Саме цей період є визначальним для подальшого росту та розвитку тварин.

Основним джерелом поживних речовин у ранньому віці є молоко

свиноматки, тому забезпечення високої молочності маток є одним із ключових чинників успішного вирощування поросят. Рівень годівлі свиноматок у лактаційний період безпосередньо впливає як на інтенсивність росту приплоду, так і на подальшу продуктивність самих тварин [7, 15].

Поросятам для нормального розвитку необхідно щоденно отримувати 7...10 мг заліза, тоді як з материнським молоком надходить лише близько 1 мг цього елемента. Дефіцит заліза спричиняє розвиток анемії, яка супроводжується зниженням рівня гемоглобіну, порушенням обмінних процесів, уповільненням росту та підвищенням сприйнятливості до захворювань. У тяжких випадках анемія може призводити до загибелі молодняку [11, 15, 37].

Отже, ефективність вирощування поросят-сисунів визначається комплексом взаємопов'язаних факторів, серед яких важливе місце займають умови ембріонального розвитку, індивідуальні особливості тварин, рівень молочності свиноматок, якість годівлі та утримання, а також професійна підготовка персоналу, який здійснює догляд за молодняком.

1.3. Годівля та утримання поросят-сисунів

Підвищення ефективності галузі свинарства залишається одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасного тваринництва. Досягнення високих виробничих показників значною мірою залежить від удосконалення систем годівлі, застосування сучасних технологічних рішень та створення оптимальних умов утримання тварин на всіх етапах вирощування. Особливе значення при цьому має організація вирощування молодняку в ранньому віці, оскільки саме в цей період закладаються основи майбутньої продуктивності та життєздатності свиней [11, 18, 26].

Серед факторів, що впливають на ріст і розвиток поросят-сисунів, важливе місце посідають параметри мікроклімату приміщень. Умови навколишнього середовища безпосередньо впливають на інтенсивність

обмінних процесів, адаптаційні можливості організму та рівень збереженості молодняку. Особливої уваги потребує підтримання оптимального температурного режиму, оскільки новонароджені поросята мають недостатньо розвинені механізми терморегуляції та характеризуються високою чутливістю до переохолодження [24, 33].

Наукові дослідження свідчать, що застосування сучасних локальних систем обігріву сприяє покращенню умов утримання молодняку та підвищенню його продуктивності. Використання низькотемпературних інфрачервоних панелей забезпечує рівномірний розподіл тепла в зоні перебування поросят, знижує теплові втрати організму та створює комфортні умови для росту. За таких умов відзначається підвищення середньодобових приростів живої маси, збільшення маси гнізда при відлученні та покращення показників збереженості поросят [24].

Ефективність вирощування молодняку значною мірою визначається також організацією його годівлі. У перші дні життя єдиним джерелом поживних речовин для поросят є молозиво та молоко свиноматки. Молозиво має особливе біологічне значення, оскільки містить високі концентрації імуноглобулінів, які забезпечують формування пасивного імунітету новонароджених тварин. Своєчасне споживання молозива є необхідною умовою підвищення резистентності організму та зниження ризику захворювань у ранньому віці [10].

Однак інтенсивний ріст молодняку супроводжується швидким збільшенням потреби в енергії та поживних речовинах. Уже після другого тижня життя кількість поживних речовин, що надходять з молоком свиноматки, стає недостатньою для повного забезпечення фізіологічних потреб поросят. У зв'язку з цим важливого значення набуває раннє привчання молодняку до споживання підгодівлі [7, 10, 37].

Починаючи з перших днів життя поросят забезпечують чистою питною водою та мінеральними добавками. Надалі до раціону поступово вводять легкоперетравні концентровані корми, а згодом – соковиті корми та інші

компоненти, що сприяють розвитку травної системи. Раннє споживання престаартерних кормів стимулює формування ферментативної активності шлунково-кишкового тракту, покращує засвоєння поживних речовин і забезпечує плавний перехід до самостійного живлення після відлучення [17].

Особлива увага при вирощуванні поросят приділяється забезпеченню організму мінеральними речовинами та вітамінами. Через обмежені запаси заліза новонароджені поросята схильні до розвитку аліментарної анемії, що супроводжується зниженням рівня гемоглобіну, уповільненням росту та ослабленням природної резистентності організму. Тому застосування залізовмісних препаратів або інших джерел заліза є необхідним елементом профілактики даного захворювання [3, 8, 9, 17].

Для забезпечення нормального розвитку кісткової тканини та підтримання обмінних процесів раціони молодняку повинні містити достатню кількість кальцію, фосфору, натрію та інших макро- і мікроелементів. Не менш важливим є повноцінне вітамінне забезпечення, яке позитивно впливає на ріст, розвиток та імунний статус тварин [3, 26].

Суттєвий вплив на здоров'я та продуктивність поросят справляють санітарно-гігієнічні умови утримання. Підвищена вологість, протяги, забруднене повітря та різкі коливання температури негативно позначаються на функціональному стані організму й можуть спричиняти виникнення захворювань органів дихання та травлення. Саме тому підтримання належного мікроклімату, регулярне прибирання приміщень, використання якісної підстилки та забезпечення достатньої вентиляції є обов'язковими складовими сучасної технології вирощування молодняку [24, 33].

Через 40...50 хв. після народження поросят рекомендується закріплювати за певними сосками свиноматки залежно від їхньої життєздатності та розвитку. Менш розвинених і слабших поросят доцільно підпускати до передніх сосків, які характеризуються вищою молочною продуктивністю, тоді як більш міцних тварин закріплюють за середніми та задніми сосками. Такий підхід сприяє рівномірному забезпеченню молодняку

молоком і зменшує конкуренцію між поросятами під час ссання [36, 37].

Починаючи з третьої доби життя, молодняку необхідно організувати мінеральну підгодівлю. Для цього в станку встановлюють окремі годівниці або невеликі коритця, у які вносять подрібнену крейду, червону глину, деревне вугілля та інші мінеральні добавки. Наявність таких кормів протягом усього підсисного періоду сприяє нормалізації мінерального обміну та задоволенню фізіологічних потреб організму, що інтенсивно росте [8, 9].

Важливим фактором підтримання здоров'я поросят є забезпечення їх достатньою кількістю питної води. Добова потреба новонародженого молодняку становить у середньому 165...200 мл води на 1 кг живої маси. У перші дні життя основним джерелом рідини є молоко свиноматки, однак із віком його вже недостатньо для повного задоволення потреб організму. Через підвищений вміст жиру в молоці поросята вже на 4...5 добу відчують спрагу, що може спричиняти споживання підстилки або забруднених рідин, наслідком чого часто стають порушення функцій травної системи. З метою профілактики таких явищ молодняк необхідно забезпечувати чистою питною водою, починаючи з третього дня життя. Температура води повинна становити близько 12°C, а її заміну рекомендується здійснювати не менше трьох разів на добу [24].

Науковими дослідженнями встановлено, що інтенсивність споживання води поросятами значною мірою залежить від температурних умов утримання. У перші чотири доби життя середньодобове споживання води становить близько 46 мл на голову, хоча індивідуальні коливання можуть бути досить значними. Підвищення температури повітря у приміщенні супроводжується зростанням потреби молодняку у воді. Зокрема, за температури 28°C поросята споживають води приблизно у чотири рази більше, ніж за температури 20°C [33].

Особливу увагу під час вирощування поросят-сисунів слід приділяти параметрам мікроклімату. Неприятливі умови утримання, зокрема низька температура повітря, підвищена вологість та значне мікробне забруднення,

негативно впливають на фізіологічний стан молодняку. За температури 12...15°C та відносної вологості 78...90% у новонароджених поросят уже через декілька годин після народження може розвиватися гіпоглікемія та знижуватися ефективність колострального імунітету. Внаслідок цього зменшується частота ссання свиноматки, що підвищує ризик виникнення маститів у маточного поголів'я [24, 33].

Зниження температури навколишнього середовища нижче 15°C супроводжується погіршенням продуктивних показників молодняку. За кожного градуса зниження температури середньодобові прирости живої маси можуть зменшуватися на 8...10 г, тоді як споживання корму зростає на 15...20 г за одне годування. Крім того, поєднання підвищеної вологості та протягів значно посилює тепловтрати організму. Саме тому після народження поросят необхідно ретельно обсушувати та забезпечувати їх додатковим обігрівом, оскільки випаровування навколоплідної рідини потребує значних енергетичних витрат [24].

Для забезпечення оптимальних умов утримання температура повітря у зоні розміщення підсисних свиноматок повинна підтримуватися на рівні 15...21°C. Для поросят віком до двох тижнів рекомендована температура становить 25...32°C, а для старшого молодняку – 18...24°C. Відносна вологість повітря має знаходитися в межах 60...80%, а швидкість його руху не повинна перевищувати 0,2 м/с [24, 33].

Ефективний повітрообмін у свинарниках забезпечується за допомогою систем вентиляції, зокрема осьових витяжних вентиляторів, які сприяють видаленню відпрацьованого повітря із зони перебування тварин. Для локального обігріву поросят використовують інфрачервоні лампи або сучасні нагрівальні плити. При цьому обігрів через теплу підлогу вважається більш фізіологічно обґрунтованим, оскільки забезпечує рівномірний розподіл тепла та зменшує скупчення поросят у місцях відпочинку. Практика свідчить, що використання нагрівальних плит сприяє підвищенню збереженості молодняку та покращенню показників росту при одночасному зниженні

витрат електроенергії.

Сучасні технології вирощування поросят передбачають широке застосування щілинних підлог, які забезпечують кращі санітарно-гігієнічні умови утримання та сприяють механізації процесів видалення гною. Така технологія набула значного поширення у країнах із високорозвиненим свинарством [19].

Аналіз причин загибелі поросят у підсисний період дозволяє виділити кілька основних факторів ризику. До них належать порушення параметрів мікроклімату, недостатня молочність свиноматок або повна відсутність молока, розвиток залізодефіцитної анемії та зараження гельмінтами. Усі зазначені фактори можуть суттєво впливати на рівень збереженості молодняку та інтенсивність його росту [25].

Профілактичні заходи мають бути спрямовані на підтримання оптимальних умов утримання, профілактику післяродових захворювань свиноматок, попередження анемії та паразитарних інвазій. У холодний період року для поросят доцільно облаштовувати утеплені зони відпочинку з локальним обігрівом, що дозволяє підтримувати температуру на рівні 28...30°C. [24].

Для профілактики залізодефіцитної анемії поросят на 2...3 добу життя вводять препарати заліза, які забезпечують потребу організму в цьому життєво необхідному мікроелементі. Не менш важливим є проведення регулярних санітарно-гігієнічних заходів та дезінфекції станків, що сприяє зниженню рівня мікробного навантаження і профілактиці інфекційних та паразитарних захворювань [3, 31].

Незважаючи на високу поживну цінність молока свиноматки, воно не здатне повністю задовольнити потреби поросят у поживних речовинах після третього тижня життя. У зв'язку з цим молодняк необхідно поступово привчати до споживання додаткових кормів. Уже з 5...7-денного віку можна вводити молочні підгодівлі, а з 6...8 дня – концентровані корми у вигляді підсмаженого зерна. Надалі до раціону включають зернові суміші, соковиті

корми та зелену масу [8, 37].

Особливого значення у сучасних технологіях вирощування набуває використання престаартерних комбікормів. Їх застосування з перших днів життя сприяє формуванню ферментативної активності травної системи та адаптації поросят до споживання твердих кормів. Завдяки високій перетравності компонентів престаартери позитивно впливають на розвиток шлунково-кишкового тракту, підвищують інтенсивність росту та покращують конверсію корму в подальшому [7, 17].

Доведено, що раннє використання престаартерних кормів забезпечує вищу живу масу поросят на момент відлучення та позитивно позначається на їх продуктивності в наступні періоди вирощування. Крім того, на ефективність годівлі впливають конструктивні особливості годівниць. Використання бункерних годівниць порівняно з традиційними лотковими сприяє підвищенню споживання корму, збільшенню приростів живої маси та покращенню збереженості молодняку [17].

Таким чином, ефективне вирощування поросят-сисунів базується на комплексному поєднанні повноцінної годівлі, оптимальних умов утримання та сучасних технологічних рішень. Створення сприятливого середовища для розвитку молодняку сприяє підвищенню інтенсивності росту, покращенню фізіологічного стану тварин, збереженню поголів'я та забезпечує формування високопродуктивного стада в подальшому.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛИ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1. Місце та об'єкт дослідження

Сільськогосподарське приватне підприємство «Техмет-Юг» розпочало свою діяльність 10 листопада 2003 року. Юридична адреса підприємства: Миколаївська область, Миколаївський район, селище Воскресенське, вул. Центральна, 3. Керівництво господарством здійснює Галімов Сергій Миколайович. Статутний капітал підприємства становить 800 тис. грн. Господарство розташоване в безпосередній близькості до обласного центру – міста Миколаєва, на відстані близько 7 км, що створює сприятливі умови для транспортного забезпечення та реалізації виробленої продукції.

Природно-кліматичні умови району розташування підприємства є типовими для степової зони Півдня України. Клімат характеризується помірною континентальністю з порівняно м'якою зимою та тривалим спекотним і посушливим літом. Середньомісячна температура повітря в січні коливається в межах від -6°C до -3°C , залежно від територіального розташування, тоді як у липні цей показник досягає $+24\dots28^{\circ}\text{C}$. В окремі роки абсолютні максимуми температури можуть перевищувати $+40^{\circ}\text{C}$, а мінімальні значення опускатися до -24°C .

Тривалість періоду з температурою повітря понад $+15^{\circ}\text{C}$ становить у середньому 170...215 діб, що забезпечує сприятливі умови для вирощування сільськогосподарських культур. Вегетаційний період триває близько 200...215 днів. Кількість атмосферних опадів у межах області є нерівномірною та залежить від географічного положення. У середньому за рік випадає від 320 до 420 мм опадів, причому близько двох третин їх річного обсягу припадає на теплий період року. Оподи здебільшого мають зливовий характер, що характерно для степових регіонів України.

Сніговий покрив утримується від 32 до 62 діб на рік, а його середня

висота становить 4...8 см. Глибина промерзання ґрунту коливається в межах 32...50 см. Середньорічна відносна вологість повітря складає близько 70%, проте в літні місяці вона може суттєво знижуватися, що обумовлює підвищений ризик посух. Важливим природним чинником є вплив Чорного моря, який позначається на мікрокліматичних умовах території та особливостях ґрунтового покриву.

Основним напрямом виробничої діяльності СГПП «Техмет-Юг» є м'ясо-зернове виробництво з переважною орієнтацією на свинарство. Аналіз структури товарної продукції за 2023...2025 роки свідчить про домінуючу роль галузі тваринництва у формуванні доходів підприємства (додаток А). Частка продукції тваринництва в загальному обсязі реалізації протягом досліджуваного періоду перевищувала 80%, що підтверджує спеціалізацію господарства на виробництві свинини.

У минулі роки підприємство також займалося вирощуванням великої рогатої худоби м'ясного напрямку та виробництвом м'яса птиці. Проте в сучасних умовах виробнича діяльність повністю зосереджена на свинарстві, тоді як рослинництво виконує допоміжну функцію, забезпечуючи тваринництво кормовою базою. Частка продукції рослинництва має тенденцію до поступового зростання і в 2025 році досягла понад 16% загального обсягу товарної продукції.

Для забезпечення потреб свинарської галузі в концентрованих кормах підприємство використовує як власні, так і орендовані земельні ресурси. Протягом 2023...2025 років площа сільськогосподарських угідь мала тенденцію до збільшення і зросла на 59 га. Розширення земельного банку відбулося переважно за рахунок залучення додаткових орендованих площ (додаток Б).

Структура посівних площ у господарстві характеризується відносною стабільністю. Основне місце займають зернові культури, частка яких у 2025 році перевищила 93% загальної посівної площі. Порівняно з 2023 роком площі під зерновими культурами збільшилися більш ніж на третину.

Водночас посіви зернобобових культур останніми роками відсутні, що пов'язано із застосуванням закупних білково-вітамінних та кормових добавок у раціонах свиней.

Виробництво свинини в господарстві здійснюється на основі сучасних інтенсивних технологій, що забезпечують високі виробничі результати (додаток В). Аналіз основних показників розвитку галузі свідчить про позитивну динаміку. За досліджуваній період загальна чисельність свинопоголів'я збільшилася на 15,2%, а кількість основних свиноматок – на 25,2%. Одночасно спостерігалось підвищення відтворювальних показників стада: кількість опоросів на одну свиноматку зросла на 5,2%, а багатоплідність маток – на 4,1%.

Завдяки покращенню репродуктивних якостей поголів'я у 2025 році кількість одержаних поросят перевищила показник 2023 року на 40,3%. Крім того, збільшилася кількість поросят, отриманих у розрахунку на 100 основних свиноматок, що свідчить про підвищення ефективності відтворення стада та вдосконалення технології утримання тварин.

Важливим чинником забезпечення високої продуктивності є якісна кормова база. Підприємство тривалий час співпрацює з постачальниками спеціалізованих кормових сумішей, фірмою «Агроветатлантик», що дозволяє формувати повноцінні та збалансовані раціони для тварин різних вікових і виробничих груп.

Високий рівень організації технологічних процесів позитивно впливає на продуктивність молодняка. За аналізований період середньодобові прирости свиней на відгодівлі збільшилися на 36%, що свідчить про ефективність застосованих технологічних рішень. При цьому витрати кормів на 1 кг приросту живої маси у 2025 році становили 2,84 кормових одиниці, що відповідає сучасним вимогам інтенсивного свинарства та є близьким до показників провідних європейських господарств.

Комплексна оцінка виробничо-економічних показників діяльності СГПШ «Техмет-Юг» свідчить про стабільний розвиток підприємства та

підвищення ефективності виробництва свинини. Рівень рентабельності галузі у 2025 році досяг 28,1%, що підтверджує економічну доцільність застосування інтенсивних технологій виробництва та високий рівень організації виробничих процесів у господарстві.

2.2. Методика виконання роботи

Згідно завдання, експериментальні дослідження проводили в період з 2025...2026 рр. в умовах СГПП «Техмет-Юг» Миколаївського району Миколаївської області на кафедрі технології виробництва продукції тваринництва Миколаївського НАУ.

Об'єктом дослідження були свині трьох порід: великої білої, ландрас, дюрок та їх помісі.

На першому етапі метою дослідження було оцінювання відтворювальних якостей кнурів-плідників і свиноматок сучасних генотипів в умовах промислової технології виробництва свинини.

Для вивчення продуктивних показників свиноматок, які мали два і більше опороси, було сформовано три експериментальні групи: одну контрольну та дві дослідні, по 15 голів у кожній. Формування груп здійснювали за принципом аналогів з урахуванням походження тварин, живої маси, віку та ступеня вгодованості (табл. 1). Для тварин були створені аналогічні умови годівлі та утримання.

Таблиця 1

Схема науково-господарського дослідю

Група тварин	Генотип		Кількість тварин у групі, гол.	Умови годівлі тварин
	♀	♂		
I (контрольна)	ВБ	ВБ	15	Раціон господарства
II (дослідна)	ВБ	Л	15	Раціон господарства
III (дослідна)	ВБ	Д	15	Раціон господарства

Якість сперми кнурів-плідників оцінювали за комплексом основних показників, серед яких визначали об'єм еякуляту (мл), концентрацію сперматозоїдів (млн/мл) та їхню рухливість (балів).

Після одержання кожного еякуляту проводили контроль його придатності для використання в системі штучного осіменіння. Рухливість сперматозоїдів визначали за їхньою здатністю здійснювати активні прямолінійні поступальні рухи, що є одним із ключових критеріїв оцінки запліднювальної здатності сперми.

На підприємстві відлучення поросят проводили у 30-денному віці. Під час досліджень аналізували такі показники відтворювальних якостей свиноматок: багатоплідність, кількість голів; жива маса поросят при народженні, кг; середньодобові прирости живої маси, г; збереженість молодняку, %; жива маса поросят на момент відлучення, кг.

Для визначення закономірностей росту піддослідних тварин була вивчена динаміка середньодобових приростів (*СП*, г), розрахунок яких проводили за формулою [30]:

$$СП = \frac{M_k - M_n}{n} \times 1000, \quad (1)$$

де M_n – початкова жива маса, кг; M_k – кінцева жива маса, кг; n – кількість днів між зважуваннями, дн.

Далі проводили аналіз рівня годівлі свинопоголів'я у господарстві. Проводили дослід з вивчення впливу пробіотика «Лактиферм» на продуктивні якості свиноматок та ріст поросят-сисунів. Дослід проводили згідно схеми, що наведена в таблиці 2.

Для проведення дослідів було сформовано дві групи свиноматок третього опоросу – контрольну та дослідну по 10 голів у кожній групі. Відбір проводився за принципом аналогів. На час опоросу за свиноматками проводили ретельне спостереження. Враховували термін опоросу, ускладнення при опоросі, кількість живих та мертвих поросят. Як контрольна так і дослідна групи мали однакові умови утримання та годівлі.

Схема проведення дослідів

Група	Кількість тварин, гол.	Особливості годівлі	Період спостереження
І етап проведення дослідів			
Контрольна	10	Основний раціон	За тиждень до опоросу
Дослідна	10	Основний раціон + «Лактиферм» по 1 г на тварину	За тиждень до опоросу
ІІ етап проведення дослідів			
Контрольна	10	Основний раціон	Від опоросу до відлучення поросят
Дослідна	10	Основний раціон + «Лактиферм» по 2,5 г на тварину	Від опоросу до відлучення поросят

Згідно завдання досліджень проводили аналіз систем та способів утримання свиноматок з поросятами-сисунами. Встановлювали відповідність умов утримання до зоогігієнічних вимог. Формування груп здійснювали за методом аналогів з урахуванням віку тварин, породною належності, живої маси та показників попередньої продуктивності. До кожної групи було включено по 10 свиноматок із новонародженими поросятами.

У контрольній групі налічувалося 102 поросята, тоді як у дослідній – 101 голова. Крім того, вивчали інтенсивність росту поросят шляхом визначення їх живої маси при народженні, у 7-, 14- та 30-денному віці.

Опрацювання отриманих експериментальних даних здійснювали методами генетико-статистичного аналізу із застосуванням комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм MS OFFICE 2000 EXCEL і STATISTICA v.5.5 [2].

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Оцінка відтворювальної здатності кнурів-плідників і свиноматок

Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасного свинарства є підвищення генетичного потенціалу поголів'я, що передбачає систематичне оцінювання продуктивних і відтворювальних якостей тварин. Ефективність селекційної роботи значною мірою визначається своєчасним контролем показників репродуктивної здатності як свиноматок, так і кнурів-плідників.

Особливу увагу приділяють комплексу ознак, які характеризують відтворювальну цінність тварин. Для кнурів такими показниками є об'єм еякуляту, концентрація та рухливість сперматозоїдів, а також запліднювальна здатність сперми. Для свиноматок важливими критеріями оцінки виступають багатоплідність, жива маса поросят при народженні та відлученні, інтенсивність росту молодняку в підсисний період і рівень його збереженості [5, 12, 25].

Аналіз показників спермопродукції встановив міжпородні відмінності за основними репродуктивними характеристиками (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика спермопродукції кнурів-плідників, ($\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$)

Порода	Вік, міс.	Об'єм еякуляту, мл	Концентрація, млн/мл	Активність, бал
ВБ	28	215±3,4	188±3,9**	7,8
Л	31	242±8,2	188±4,8***	7,5
Д	26	238±4,6	232±4,4	7,7

Примітка (тут і далі): * – P>0,95; ** – P>0,99; *** – P>0,999.

Найбільший об'єм еякуляту був характерний для кнурів породи

ландрас і становив у середньому 242 мл, що перевищувало аналогічний показник тварин великої білої породи та дюрор на 10,7...11,3%. Водночас найвищу концентрацію сперматозоїдів зафіксовано у кнурів породи дюрор – 232 млн/мл, що було достовірно вищим на 44 млн/мл (23,4%), порівняно з іншими породами (велика біла та ландрас). Рухливість сперматозоїдів у всіх дослідних групах перебувала в межах 7,5...7,8 бала, що свідчить про високу якість отриманої сперми.

Комплексна оцінка відтворювальної продуктивності свиноматок показала перевагу помісних тварин над чистопородними аналогами (табл. 4).

Таблиця 4

Відтворювальні якості свиноматок, $n = 15$, ($\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$)

Показник	Група тварин		
	ВБ × ВБ (I контрольна)	ВБ × Л (II дослідна)	ВБ × Д (III дослідна)
Багатоплідність, гол.	10,80±1,19	11,00±0,75	9,80±1,39
Великоплідність, кг	1,36±0,09	1,46±0,09	1,47±0,12
Середня маса 1 поросяти при відлученні, кг	7,6±0,66	8,1±0,56	7,9±0,29
Середньодобовий приріст, г	208±17,85	221±17,11	214±10,52
Збереженість поросят в підсисний період, %	90,9	91,5	89,7

Найвищий показник багатоплідності відзначено у свиноматок другої групи (ВБ × Л), який становив у середньому 11,0 поросят на опорос.

Найбільша жива маса новонароджених поросят спостерігалася у помісей, отриманих від поєднань велика біла × ландрас та велика біла × дюрор, і становила відповідно 1,46 та 1,47 кг. У період відлучення молодняк другої дослідної групи характеризувався найвищою живою масою, перевищуючи показники контрольної та третьої груп на 0,2...0,5 кг, або 2,5...6,6%.

Поросята, отримані від схрещування свиноматок великої білої породи з кнурами породи ландрас, відзначалися найвищою інтенсивністю росту. Їх середньодобовий приріст був більшим на 7...13 г порівняно з ровесниками інших груп, що становило 3,3...6,3%. Крім того, у цій групі зафіксовано найвищий рівень збереженості молодняку – 91,5%, що перевищувало аналогічні показники інших груп на 0,6...1,8%.

Отже, проведені дослідження показали, що кнури порід ландрас і дюрорк характеризуються високими показниками якості спермопродукції. Ландраси переважали за об'ємом еякуляту, тоді як дюрорки відзначалися найбільшою концентрацією сперматозоїдів.

Серед досліджуваних варіантів схрещування найкращі результати за більшістю відтворювальних і продуктивних ознак отримано у свиноматок поєднання велика біла × ландрас. Вони характеризувалися вищою багатоплідністю, більшою живою масою порослят при відлученні, інтенсивнішим ростом молодняку та кращою його збереженістю.

Отримані результати дають підстави рекомендувати використання схем схрещування велика біла × ландрас та велика біла × дюрорк для підвищення продуктивності та відтворювальної здатності свиней у товарних господарствах.

3.2. Організація відтворення стада

Одним із пріоритетних напрямів селекційно-племінної роботи в свинарстві є підвищення інтенсивності відтворення поголів'я. Ефективна організація відтворення стада сприяє збільшенню виробництва продукції та покращенню генетичного потенціалу тварин [25].

У СГПП «Техмет-Юг» для запліднення свиноматок застосовують як природне парування, так і трансцервікальний метод штучного осіменіння, який є найбільш поширеним у сучасному промисловому свинарстві завдяки високій результативності запліднення, технологічній простоті та можливості

широкого застосування в умовах великотоварного виробництва.

Штучне осіменіння свиней розглядається як один із найефективніших засобів генетичного вдосконалення стада, оскільки забезпечує раціональне використання генетичного потенціалу високопродуктивних кнурів-плідників як вітчизняної, так і зарубіжної селекції [29].

Важливою перевагою штучного осіменіння є також можливість постійного контролю якості спермопродукції та зниження ризику передачі інфекційних захворювань статевим шляхом. Це сприяє підвищенню рівня біобезпеки підприємства, покращенню відтворювальних показників свиноматок і стабільності виробничого процесу.

З цією метою в господарстві функціонує спеціалізований пункт штучного осіменіння, обладнаний лабораторією для контролю та оцінки якісних показників спермопродукції кнурів.

Маточне поголів'я господарства налічує 305 гол. свиноматок. Для відтворення використовують кнурів-плідників, які належать до порід великої білої породи, ландрас та дюрк.

Молодих кнурів починають використовувати у відтворювальному процесі у віці 11...12 місяців за досягнення ними живої маси 150...180 кг. Перше парування, як правило, здійснюють природним способом.

Використання технології штучного осіменіння дало змогу значно посилити вплив кнурів-плідників на продуктивні характеристики поголів'я, що, своєю чергою, обумовило підвищення вимог до їхнього добору та племінного використання.

Широке впровадження даного методу передбачає наявність кнурів, привчених до відбору сперми за допомогою штучної вагіни. Процес формування відповідних умовних рефлексів є складним та потребує певного часу і практичних навичок. Згідно з результатами досліджень, від 40 до 60% кнурів вибраковують через неможливість їх привчання до садки на фантом, а окремі тварини не проявляють належної статевої активності навіть у присутності свиноматок в охоті [29].

У зв'язку з цим питання привчання кнурів до віддачі сперми на штучну вагіну, оцінки її якості та вивчення чинників, що впливають на прояв статевих рефлексів, залишаються актуальними для сучасного свинарства.

У господарстві привчання молодих кнурів розпочинають у віці 4...10 місяців переважно в зимово-весняний період. Для цього використовують фантоми типу ССХ-2 та спеціальні дерев'яні макети, які на час навчання вкривають шкірою свиноматки, забитої в період статевої охоти. Для посилення привабливості фантома його поверхню та вхідний отвір штучної вагіни обробляють змивами із переддвер'я піхви свиноматок, отриманими під час тички та охоти. Таку обробку здійснюють безпосередньо перед запуском кнура до манежу, що сприяє активізації статевої поведінки тварин.

Молодих кнурів до манежу заводять групами відповідно до умов їх утримання, а до фантома допускають одночасно по 2...3 голови. Тривалість та кратність тренувань визначаються індивідуальними особливостями тварин та рівнем прояву статевих рефлексів. Кнури з вираженим темпераментом зазвичай демонструють локомоторний, обнімальний рефлекс та ерекцію вже після 1...3 відвідувань манежу, тоді як тваринам зі слабшим типом нервової діяльності для цього необхідно 7...10 тренувань [25].

Таким чином, успішність привчання кнурів залежить від їхнього віку, живої маси та індивідуальних особливостей поведінки. Найбільш сприятливим для формування необхідних навичок вважається вік 4...6 місяців за живої маси 60...85 кг, коли позитивного результату вдається досягти приблизно у 80% тварин.

Перше осіменіння ремонтних свинок проводять у віці 11...12 місяців за досягнення живої маси 120...140 кг. Такий підхід забезпечує отримання повноцінного приплоду від свиноматок у віці 13...14 місяців.

З метою забезпечення високої якості проведення процедури штучного осіменіння працівники проходять спеціалізоване навчання безпосередньо на виробництві. Осіменіння здійснюється відповідно до затверджених технологічних рекомендацій, розроблених спеціалістами господарства, та

включає низку послідовних операцій:

- підведення кнура-пробника до свиноматки для встановлення контакту та стимулювання прояву статевої охоти;
- додаткову стимуляцію рефлексу нерухомості шляхом імітації навантаження на поперекову ділянку тварини за допомогою спеціального пристрою;
- проведення санітарної обробки зовнішніх статевих органів;
- введення катетера в шийку матки під кутом близько 45° з виконанням кількох обертальних рухів для його надійної фіксації;
- попередню гомогенізацію сперми шляхом обережного перевертання ємності декілька разів;
- стимуляцію свиноматки під час введення сперми за допомогою масажу поперекової ділянки та механічного впливу.

Виявлення статевої охоти здійснюється переважно із застосуванням кнурів-пробників, яких пропускають уздовж проходів між станками перед годівлею. В окремих випадках охоту визначають за проявом рефлексу нерухомості під час натискання на спину тварини. Разом із тим відмова від використання кнурів-пробників може призводити до несвоєчасного або неповного виявлення свиноматок у стані охоти, що негативно впливає на результати осіменіння.

Контроль прояву охоти проводять двічі на добу – у ранкові та вечірні години. Осіменіння виконують після встановлення характерних ознак статевого циклу та повторюють через 12 годин. Оскільки інтервал між спостереженнями становить близько 12 годин, можливе відхилення у визначенні початку охоти на 11...12 годин, тому оптимальним є проведення осіменіння через 10...18 годин після її виявлення.

Свиноматок із вираженими ознаками охоти та наявністю рефлексу нерухомості переводять до індивідуальних станків для проведення штучного осіменіння. Після осіменіння доцільно утримувати тварин окремо протягом 1...2 діб для створення сприятливих умов запліднення. Проте в господарстві

ця технологічна вимога виконується не завжди, що, ймовірно, є однією з причин підвищеного рівня прохолосту, який становить 11...16%. З метою покращення відтворювальних показників доцільним є облаштування трьох індивідуальних станків для утримання свиноматок протягом перших трьох діб після осіменіння.

Контроль заплідненості в господарстві здійснюють кількома способами. Попередню діагностику поросності проводять через 17...30 діб після осіменіння шляхом спостереження за повторним проявом статевої охоти.

Контроль результативності осіменіння здійснюють через чотири тижні після проведення процедури методом ультразвукової діагностики. Свиноматок із підтвердженою поросністю переводять до секції утримання супоросних тварин для подальшого технологічного циклу. У випадку відсутності поросності приймається рішення щодо вибракування або подальшого виробничого використання тварин відповідно до прийнятої системи управління стадом.

3.3. Особливості годівлі свиноматок з поросятами в господарстві

Однією з основних передумов реалізації генетично обумовленого потенціалу продуктивності сучасних порід і гібридів свиней є забезпечення тварин повноцінною та збалансованою годівлею в поєднанні зі створенням належних умов утримання. Саме оптимізація цих факторів сприяє підвищенню продуктивних і відтворювальних показників свиней та ефективному використанню їх генетичних ресурсів у системах схрещування й гібридизації [23, 28].

Виробнича діяльність господарства організована за потоково-цеховим принципом. Технологічна схема включає цех утримання основних і перевірюваних кнурів-плідників, приміщення для холостих, умовно поросних і поросних свиноматок, а також маток останнього періоду

поросності, цех опоросу, відділення дорощування молодняку та цех відгодівлі. На території підприємства функціонують кормоцех, забійний пункт і цех з виробництва ковбасної продукції.

Важливою умовою отримання високих виробничих показників є організація повноцінної годівлі, яка забезпечує тварин усіма необхідними поживними, мінеральними та біологічно активними речовинами відповідно до їх фізіологічного стану та віку [30, 31].

Для годівлі свиней усіх статевих-вікових груп у господарстві застосовують концентратний тип годівлі. Основу раціонів становлять зернові корми власного виробництва, які доповнюються преміксами та білково-вітамінно-мінеральними добавками компанії Sano. Рецептuru комбикормів та їх поживна цінність наведені в таблицях 5 і 6.

Таблиця 5

Склад комбикормів, % за масою

Показник	Група тварин				
	поросні свино- матки	підсисні свино- матки	холості свино- матки	поросята 1...8 кг	поросята 8...25 кг
Ячмінь	32,0	39,5	30,0		30,0
Пшениця	30,0	39,5	30,0		50,0
Овес	30,0	-	-		
Кукурудза	-		19,0		
Макуха соєва		16,5			
Рослинна олія	0,5	0,5	0,5		
«СаноЦид»	-	0,5	0,5		
«Протамінопрегна»	7,5				
«Зауенголд Лак»		3,5			
«ПротаміноМатра»			20,0		
«Бонни-М форте»				100,0	
«Протаміно Піггі»					20,0

Поживність 1 кг комбікормів для годівлі свиней

Показник	Група тварин				
	поросні свиноматки	підсисні свиноматки	холості свиноматки	поросята 1...8 кг	поросята 8...25 кг
Кормові одиниці	1,12	1,25	1,08	1,10	1,27
Обмінна енергія, Мдж	12,2	13,2	11,6	15,0	13,5
Сирий протін,г	138,0	155,6	128,3	160,0	141,2
Сира клітковина,г	60,1	48,3	78,2	25,0	35,1
Сирий жир,г	50,3	55,1	50,3	55,0	52,3
Лізин,г	8,5	9,6	8,0	13,0	12,5
Метіонін,г	2,3	2,8	2,5	6,0	4,3
Метіонін+цистін,г	6,3	7,9	6,1	9,0	7,5
Треонін, г	5,8	7,2	5,6	9,0	,3
Триптофан,г	1,1	1,6	1,3	2,2	1,2
Кальцій,г	8,9	8,5	6,3	7,0	6,2
Фосфор,г	6,2	6,5	6,2	5,0	5,8
Натрій,г	1,0	1,2	1,0	2,0	1,0
Залізо,мг	70,0	100,0	70,0	240,0	200,0
Марганець,мг	65,0	62,6	60,3	125,0	65,0
Цинк,мг	80,3	90,6	85,7	150,0	85,0
Мідь ,мг	28,3	45,3	29,3	170,0	40,3
Йод,мг	0,3	0,3	0,3	2,0	0,2
Селен,мг	0,8	0,8	0,8	0,4	0,4
Кобальт,мг	1,5	1,5	1,0	0,8	1,0
А, тис. МО	5,1	5,8	4,3	20,0	3,0
Д, тис. МО	0,5	0,5	0,5	2,0	1,3
Е, мг	45,0	60,0	40,3	150,0	40,0
В ₁ ,мг	2,5	5,0	2,2	8,0	2,6
В ₂ , мг	6,0	8,0	6,0	11,0	4,0
В ₃ ,мг	22,0	25,0	18,0	30,0	18,0
В ₄ ,мг	700,0	950,0	700,0	480,0	350,0
В ₅ , мг	70,0	85,0	70,0	50,0	62,0
В ₆ , мг	2,2	2,8	2,9	8,0	2,2
В ₁₂ , мкг	25,3	30,3	20,3	70,0	28,0

Раціон поросних свиноматок сформований з урахуванням особливостей

їх фізіологічного стану. Добова норма кормосуміші становить 2,0...2,5 кг на голову. До складу раціону включено 7,5% преміксу «Протамінопрегна». Така кормосуміш характеризується помірним рівнем обмінної енергії (12,2 МДж/кг), відносно невисоким вмістом лізину (0,85%) та підвищеною концентрацією клітковини, яка досягає 6,0%. Це сприяє підтриманню оптимального фізіологічного стану тварин у період поросності та запобігає надмірному ожирінню.

За сім діб до опоросу після переведення свиноматок до пологового відділення їх переводять на раціон для лактуючих тварин. Добова норма корму в цей період становить близько 3,5 кг на голову. Підвищена поживність кормосуміші досягається за рахунок включення до її складу 16,5% соєвої макухи та 3,5% преміксу «Зауенголд Лак». Завдяки цьому раціон відзначається високою концентрацією енергії та перетравного протеїну при відносно низькому вмісті клітковини, що є необхідною умовою для формування високої молочної продуктивності свиноматок.

У день опоросу свиноматкам надають лише вільний доступ до питної води. Після завершення опоросу кількість корму поступово збільшують, доводячи добову даванку до 5...6 кг. Такий підхід сприяє плавній адаптації організму тварин до лактаційного періоду, знижує ризик порушень травлення та забезпечує стабільну молочну продуктивність.

За 7 діб до очікуваного опоросу, після переведення свиноматок до секції опоросу, їх переводять на раціон, призначений для лактуючих тварин. Добова норма кормосуміші становить близько 3,5 кг на голову. Завдяки включенню до складу раціону 16,5% соєвої макухи та 3,5% преміксу «Зауенголд Лак» корм характеризується підвищеним рівнем обмінної енергії та перетравного протеїну при зниженому вмісті клітковини, що сприяє підготовці організму свиноматок до майбутньої лактації.

У день опоросу тваринам забезпечують вільний доступ лише до питної води. Після завершення опоросу кількість корму поступово збільшують, адаптуючи організм свиноматок до підвищених потреб лактаційного періоду.

Добову даванку корму поетапно доводять до 5...6 кг на голову.

Раціон холостих свиноматок формується на основі зернових компонентів і включає 30% ячмінної дерті, 30% пшеничної дерті, 19% кукурудзи та 20% білково-вітамінно-мінеральної добавки «ПротаміноМатра». За поживністю даний комбікорм характеризується відносно невисоким рівнем обмінної енергії (11,6 МДж/кг) та підвищеним вмістом клітковини (7,8%), що є вищим порівняно з раціоном лактуючих свиноматок.

Для раннього привчання поросят до споживання концентрованих кормів у підсисний період застосовують спеціалізований престаартерний комбікорм-концентрат «Бонни-М форте». Загальна витрата корму за весь період підсису становить близько 1 кг на одну голову.

У період новонародженості потреба поросят у поживних речовинах повністю задовольняється за рахунок молока свиноматки. У першу декаду життя материнське молоко забезпечує 100% потреб організму молодняку в поживних речовинах, у другу – близько 82%, у третю – 55%, у четверту – 37%, у п'яту – 25%, а в шосту – лише 15%. У зв'язку зі зниженням молочності свиноматок із віком поросят особливого значення набуває організація своєчасної та повноцінної підгодівлі.

У перші два-три тижні життя поросята споживають молоко свиноматки 20...24 рази на добу з інтервалом 60...80 хвилин. На четвертому-шостому тижнях частота ссання зменшується до 14...20 разів на добу з проміжками 80...100 хвилин. З огляду на це, тваринам забезпечують вільний доступ до сосків матері, а інтервали між окремими годівлями не повинні перевищувати двох годин.

За одне ссання порося споживає в середньому близько 25 г молока, тоді як більш розвинені та активні тварини можуть висмоктувати до 60 г. Оскільки з віком молоко вже не здатне повністю забезпечити потреби організму, дефіцит поживних речовин компенсується за рахунок додаткової підгодівлі. Якщо протягом першого місяця життя частка поживних речовин,

отриманих із підгодівлею, становить близько 15%, то в другому місяці вона зростає до 70%, а в середньому за весь підсисний період досягає 55%. Це свідчить про важливу роль підгодівлі у формуванні міцного та життєздатного молодняку.

Під час першого ссання свинарка закріплює поросят за окремими сосками свиноматки. Починаючи з другого дня життя, молодняк забезпечують чистою питною водою. Така необхідність зумовлена підвищеним вмістом жиру в молоці свиноматок, який становить 6...8%, що викликає у поросят відчуття спраги. За відсутності води вони можуть споживати забруднені рідини, що підвищує ризик виникнення захворювань шлунково-кишкового тракту.

Особливу увагу приділяють профілактиці залізодефіцитної анемії, яка виникає внаслідок недостатнього вмісту заліза в молоці свиноматки та кормах. Для даного захворювання характерне зниження рівня гемоглобіну в крові, блідість шкірних покривів, затримка росту, виснаження та підвищена смертність молодняку. З профілактичною метою на 3...4-й день життя поросяттам внутрішньом'язово вводять залізовмісні препарати, зокрема урсоферран або суеферровіт, у дозі, що забезпечує надходження 150...200 мг заліза на голову.

Травна система новонароджених поросят є функціонально незрілою, тому в перші дні життя вони здатні ефективно засвоювати лише молоко. У господарстві привчання молодняку до споживання інших кормів розпочинають із п'ятого дня життя. У цей період у поросят прорізуються зуби, що супроводжується подразненням ясен та потребою гризти тверді предмети.

Першим додатковим кормом є гранульований престаартер високої якості, який постійно знаходиться в окремій годівниці. Важливе значення має правильна організація підгодівлі предстартерних кормів (табл. 7). Особливо інтенсивно поїдання престаартера відбувається за умов недостатньої молочності свиноматок. Не менш важливим компонентом раціону молодняку

є якісна питна вода, яка повинна бути доступною постійно.

Таблиця 7

Схема підгодівлі поросят-сисунів

Показник	Вік поросяти, тиж.				
	0...1	1...2	2...3	3...4	всього за період
Добова норма води, л	-	0,1	0,2	0,3	0,6
Добове споживання корму, кг	-	0,03	0,1	0,19	-
Споживання корму за період, кг	-	0,21	0,70	1,71	2,62

Аналізуючи дані таблиці, відмічаємо, що підгодівлю поросят-сисунів у господарстві здійснюють відповідно до встановленої схеми. На другому тижні життя добове споживання корму становить 0,03 кг, на третьому – 0,10 кг, а на четвертому – 0,19 кг. Загальна кількість спожитого корму за підсисний період досягає 2,62 кг на голову. Одночасно збільшується й добова потреба у воді – від 0,1 до 0,3 л.

Для профілактики розладів травлення у поросят у господарстві дотримуються комплексу ветеринарно-санітарних та технологічних заходів.

До відлучення допускають клінічно здорових поросят, які добре споживають кормову суміш і мають живу масу не менше 7 кг у 30-денному віці. У господарстві тривалість підсисного періоду становить 30 діб.

Після відлучення молодняк залишається в тих самих станках до досягнення 60-денного віку, що сприяє зменшенню стресового навантаження та покращенню адаптації тварин.

Оцінювання розвитку поросят у підсисний період здійснюють за показниками живої маси та середньодобових приростів. У господарстві середня жива маса молодняку у віці 30 діб становить 7...9 кг, а середньодобові прирости перебувають у межах 200...250 г, що свідчить про належний рівень годівлі та технології вирощування.

Після відлучення молодняк переводять на годівлю кормосумішшю, основу якої складає пшенична та ячмінна дерть у співвідношенні 50 і 30% відповідно. Для забезпечення потреб тварин у протеїні, вітамінах та мінеральних речовинах до раціону додатково вводять 20% білково-вітамінно-мінеральної добавки «Протаміно Піггі».

3.4. Вплив пробіотика на репродуктивність свиноматок

Проведений аналіз системи годівлі свиней у господарстві показав, що раціони, що використовуються в господарстві відповідають фізіологічним потребам тварин різних виробничих груп. Разом із тим з метою підвищення відтворювальної здатності свиноматок та стимулювання росту поросят-сисунів було проведено експериментальне дослідження із застосуванням пробіотичного препарату «Лактиферм».

Відповідно до схеми досліду свиноматки дослідної групи отримували препарат у дозі 1 г на голову на добу протягом останнього тижня поросності. Після опоросу дозу збільшували до 2,5 г на голову і застосовували препарат до моменту відлучення поросят.

Основною метою дослідження було вивчення впливу пробіотика на репродуктивне здоров'я свиноматок та життєздатність приплоду. Дослід розпочинався безпосередньо після опоросу свиноматок і тривав до відлучення поросят у 30-денному віці. У зв'язку з цим проводили детальний облік перебігу опоросів, оцінюючи кількість нормальних та ускладнених випадків (табл. 8).

Результати досліджень свідчать, що істотних відмінностей у характері перебігу опоросів між контрольною та дослідною групами не встановлено. Водночас окремі ускладнення були зафіксовані в обох групах. До них належали затримка посліду, випадіння матки та народження мертвонароджених поросят. Слід зазначити, що у контрольній групі кількість мертвонароджених поросят була більшою на дві голови порівняно з

дослідною.

Таблиця 8

Перебіг опоросів свиноматок

Показник	Група тварин	
	контрольна	дослідна
Кількість маток на осіменінні	12	12
Кількість маток запліднено	10	11
Кількість маток, що опоросилося	10	10
Кількість нормальних опоросів	8	9
Кількість ускладнених опоросів	2	1
Народжено всього поросят, гол.	108,0	105,0
Кількість мертвонароджених поросят, гол	6	4
Кількість живих поросят, гол.	102,0	101,0
Кількість слабких поросят, гол.	7,0	3,0
Загинуло до 30-денного віку, гол.	7,0	3,0
у т.ч. задавлено свиноматкою, гол.	4,0	-
Збереженість, %	93,2±2,23	97,0±2,67

Протягом перших 30 діб життя у контрольній групі загинуло 7 поросят, що на 4 голови більше, ніж у дослідній. Встановлено, що загибель поросят у обох групах переважно припадала на перший тиждень життя та була пов'язана, головним чином, із задавлюванням свиноматками.

У відсотковому вираженні збереженість у контрольній групі становила 93,1%, тоді як у дослідній – 97,0%, що на 4,2% вище.

Отримані результати свідчать про позитивний вплив препарату «Лактиферм» на перебіг репродуктивного процесу та збереженість приплоду. Використання пробіотика сприяло зменшенню кількості ускладнених опоросів, зниженню рівня мертвонародженості та підвищенню збереженості поросят до відлучення на 4,2%.

Показники росту та збереженості поросят перебувають у позитивному

кореляційному зв'язку з масою гнізда свиноматок.

Одним із найважливіших критеріїв оцінки відтворювальних якостей свиноматок є інтенсивність росту та збереженість отриманого приплоду. Жива маса поросят при народженні є важливим індикатором внутрішньоутробного розвитку та вихідною величиною подальшого росту й розвитку [36]. Встановлено, що використання препарату «Лактиферм» позитивно вплинуло на ріст поросят-сисунів.

Контроль за ростом і розвитком піддослідних поросят проводили шляхом індивідуального зважування при народженні та в окремі вікові періоди до моменту відлучення. Отримані результати наведені в таблиці 9 і дали змогу оцінити вплив пробіотика на інтенсивність ростових процесів у молодняку свиней.

Таблиця 9

Інтенсивність росту поросят-сисунів, кг, ($\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$)

Група	Вік, дн.				
	при народженні	7	14	23	30
I контрольна	1,3±0,04	2,3±0,06	3,7±0,07	6,47±0,07	8,6±0,10
II дослідна	1,3±0,06	2,5±0,05*	4,0±0,08*	6,94±0,05	9,0±0,11*

На початку експерименту цей показник у тварин обох груп становив у середньому 1,3 кг, що забезпечило коректність подальшого порівняння ростових процесів.

Подальший аналіз показав, що інтенсивність приросту живої маси змінювалася хвилеподібно, однак у тварин, які утримувалися за умов комбінованого обігріву, ці зміни були більш вираженими у позитивному напрямі.

У ранній постнатальний період (7 діб) поросята дослідної групи випереджали контроль як за абсолютними показниками маси, так і за темпами приросту. Різниця на цьому етапі становила 8,7%. До 14-ї доби

перевага зберігалася (8,1%), що свідчить про стійкий вплив пробіотики на інтенсивність росту.

У віці 23 днів жива маса поросят дослідної групи дорівнювала 6,94 кг, що на 0,47 кг більше за контрольну групу.

На завершення підсисного періоду (30-та доба) різниця між групами дещо зменшувалася, однак залишалася статистично значущою – 4,6% на користь дослідної групи.

Крім показників живої маси, у ході досліджень також було розраховано середньодобові прирости поросят (табл. 10). Більш детальний аналіз ростової динаміки через показники середньодобових приростів дозволив встановити, що найбільш чутливим до препарату «Лактиферм» є ранній постнатальний період.

Таблиця 10

Динаміка середньодобових приростів поросят, кг, ($\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$)

Віковий період, діб	Група тварин		± у % до контролю
	контрольна	дослідна	
1...7	166,7±8,8	200,0±9,4*	20,0
8...14	200,0±6,7	214,3±7,5	7,1
15...30	233,3±6,8	238,1±6,1	2,0
1...30	214,7±3,5	226,5±3,3*	5,5

Як випливає з наведених даних, із віком спостерігалася поступове зростання середньодобових приростів у поросят обох груп, однак їхня динаміка суттєво залежала від умов утримання та рівня локального температурного режиму

У перші сім діб життя різниця між групами була максимальною: застосування препарату «Лактиферм» забезпечило приріст на рівні 200 г проти 166,7 г у контролі, що відповідає зростанню на 20%.

У наступний віковий інтервал (8...14 діб) ефект впливу препарату «Лактиферм» зменшувався, проте залишався помітним (7,1%), тоді як у

період 15...30 діб різниця практично нівелювалася (2,0%), що свідчить про зниження залежності росту від пробіотика в міру вікового розвитку поросят.

Узагальнено за весь підсисний період середньодобовий приріст у дослідній групі перевищував контроль на 5,5%, що підтверджує ефективність впливу застосування препарату «Лактиферм» на початку життя.

Додатковим показником ефективності технології виступала маса гнізда підсисних свиноматок (табл. 11), яка відображає сумарний результат росту та виживаності поросят.

Таблиця 11

Маса гнізда підсисних свиноматок, кг, ($\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$)

Період, діб	Група тварин		± у % до контролю
	контрольна	дослідна	
1	13,26±0,69	13,13±0,76	-1,0
7	21,85±0,71	24,50±0,73*	12,1
14	35,15±0,88	39,20±0,76*	11,5
30	81,70±2,07	88,20±2,05*	8,0

Початкові значення після опоросу були близькими між групами, при цьому маса гнізда після опоросу у свиноматок дослідної групи була на 1% нижчою порівняно з контролем.

На сьому добу лактації маса гнізда контрольної групи становила 21,85 кг, тоді як у дослідній вона була достовірно вищою на 12,1%. Аналогічна тенденція зберігалася на 14-ту добу, де також встановлено статистично значущу різницю між групами і була вищою на 11,5%.

На момент відлучення маса гнізда у контрольній групі становила 81,7 кг, тоді як у дослідній – 88,2 кг, що на 8,0% перевищувало контрольні значення.

Дослідження динаміки живої маси свиноматок і приплоду показало, що застосування препарату позитивно вплинуло як на ріст поросят, так і на фізіологічний стан маток у лактаційний період (табл. 12). Зменшення живої

маси свиноматок дослідної групи до моменту відлучення становило 11,2 кг, тоді як у контрольній групі цей показник досягав 13,3 кг. Таким чином, втрати живої маси у свиноматок, які отримували пробіотик, були меншими на 14,6%.

Таблиця 12

Динаміка живої маси свиноматок і маси гнізда за підсисний період

Показник	Група		% до контролю
	контрольна	дослідна	
Кількість свиноматок	10	10	100,0
Середня жива маса свиноматок на 5-й день після опоросу, кг	202,7±5,3	201,9±6,1	99,6
Середня жива маса свиноматок при відлученні, кг	189,4±5,2	190,7±5,7	100,7
Приріст за дослід, кг	-13,3	-11,2	85,4
Середня маса гнізда при опоросі, кг	13,26±0,69	13,13±0,76	99,0
Середня маса гнізда на 5 день після опоросу, кг	17,8±0,73	19,1±0,87	111,3
Середня маса гнізда при відлученні, кг	81,70±2,07	88,20±2,05*	108,0
Приріст гнізда за дослід, кг	68,44±1,67	75,07±2,61	109,7

Аналіз показників росту приплоду свідчить, що маса гнізда у свиноматок дослідної групи на момент відлучення досягала 88,2 кг, що перевищувало відповідний показник контрольної групи на 8,0%. Приріст маси гнізда за період досліду також був вищим і становив 75,07 кг проти 68,44 кг у контролі.

3.5. Утримання підсисних свиноматок з поросятами

За п'ять діб до очікуваного опоросу свиноматок переводять до цеху опоросу. Приміщення має чотирирядне планування та розраховане на 98

станків, обладнаних теплою підлогою, а також таку ж кількість місць із щільною підлогою.

Конструкція станків передбачає їх поділ на дві функціональні зони. У першій секції розміщується свиноматка, яка утримується у фіксованому положенні, а друга призначена для поросят-сисунів і оснащена системою підігріву підлоги. Завдяки використанню теплої підлоги потреба в інфрачервоних та ультрафіолетових обігрівачах відсутня. Для підтримання сприятливого мікроклімату в теплий період року застосовується природна вентиляція шляхом відкривання дверей приміщення.

Поросята після відлучення утримуються в цеху дорощування на щільній підлозі. Загальна місткість приміщення становить 400 голів. Воно поділене на два окремі бокси, у кожному з яких розміщено по вісім станків місткістю 25 тварин.

У господарстві для підсисних свиноматок використовується індивідуальна система утримання. Розміри кліток становлять 60 см завширшки та 230 см завдовжки. Підлога має ухил близько 1%, що сприяє ефективному відведенню рідких відходів. Видалення гною здійснюється через підпідлогову систему, а задня частина станків виконана у вигляді решітчастого настилу. Температура повітря в приміщенні протягом досліджу коливалася в межах 18,8...21,2°C.

Індивідуальне утримання забезпечує низку технологічних переваг, зокрема полегшує ідентифікацію тварин, проведення ветеринарних заходів, контроль фізіологічного стану та процесу осіменіння. Крім того, така система дозволяє організувати індивідуальне нормування годівлі, що має важливе значення з огляду на різний рівень вгодованості свиноматок після лактаційного періоду. Водночас за таких умов тварини стають більш чутливими до коливань температури та впливу протягів.

Особлива увага в господарстві приділяється забезпеченню свиноматок питною водою. Підсисні матки мають цілодобовий доступ до води завдяки використанню автоматичних напувалок, встановлених на висоті 30 см від

рівня підлоги. Для поросят-сисунів передбачені спеціальні напувальні пристрої. Забезпечення молодняку водою з раннього віку сприяє швидшому привчання до споживання підгодівлі, підвищенню її поїдання та покращенню темпів росту.

Відлучення поросят у господарстві проводять у віці 28...30 діб. У цей період відзначається інтенсивний розвиток кісткової та м'язової тканин, активне формування органів травлення, а також високий рівень обмінних процесів. Після відлучення молодняк втрачає доступ до молока матері, яке є джерелом поживних речовин та імунних факторів. Унаслідок цього поросята можуть проявляти підвищений апетит і споживати надмірну кількість корму.

З метою запобігання перевантаженню травної системи протягом перших десяти діб після відлучення сухі комбікорми згодовують відповідно до встановлених норм. У перші дві доби кожне порося отримує в середньому близько 150 г комбікорму на добу. Корм розсипають на чисту поверхню підлоги декілька разів протягом дня, що забезпечує його споживання невеликими порціями та сприяє кращому функціонуванню шлунково-кишкового тракту.

У післявідлучний період на організм поросят впливає комплекс стресових чинників, серед яких зміна раціону, переміщення до нового приміщення з іншими параметрами мікроклімату та формування технологічних груп чисельністю близько 20 голів із різних гнізд.

У приміщеннях для відлученого молодняку температура повітря підтримується на рівні 20..24°C, а відносна вологість становить близько 70%. Підлога в станках виконана з бетону та має незначний ухил у напрямку решітчастої ділянки. Над щілинною частиною розташовані автоматичні напувалки та годівниці, що забезпечують зручний доступ тварин до води та кормів.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці являє собою комплексну систему правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки працівників, збереження їхнього життя та здоров'я під час виконання трудових обов'язків [1].

Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні здійснюється на основі Конституції України, Кодексу законів про працю України, Закону України «Про охорону праці» та інших нормативно-правових актів, розроблених відповідно до чинного законодавства. До них належать укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, державні стандарти, правила, норми та інструкції, які визначають порядок організації безпечних умов праці та регламентують права й обов'язки учасників трудових відносин у сфері охорони праці [1].

Концептуальні засади державної політики у сфері охорони праці закріплені в Законі України «Про охорону праці». Ключовими принципами цієї політики є пріоритетність життя і здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, покладення повної відповідальності на роботодавця за створення безпечних і нешкідливих умов праці, забезпечення належного соціального захисту працівників, а також гарантування повного відшкодування матеріальної та моральної шкоди особам, які постраждали внаслідок нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань. Важливим напрямом державного регулювання є також встановлення єдиних нормативних вимог та стандартів у галузі охорони праці для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та виду діяльності [1, 13].

Діяльність СГПП «Техмет-Юг» Миколаївського району характеризується спеціалізацією у галузі свинарства, зокрема на вирощуванні ремонтного молодняка, який відіграє ключову роль у забезпеченні

відтворення стада та підтриманні стабільності виробничого процесу. Функціонування підприємства здійснюється в умовах інтенсивної технології виробництва, що передбачає суворе дотримання ветеринарно-санітарних вимог, технологічних регламентів і принципів раціонального використання матеріально-технічних ресурсів. Процес вирощування ремонтного молодняку потребує постійного контролю генетичного потенціалу тварин, оцінки їх фізіологічного розвитку та адаптаційних можливостей до подальшого використання у відтворювальному циклі, що обумовлює високі вимоги до професійної підготовки працівників та ефективної організації виробничої діяльності [4, 16].

Умови праці персоналу формуються під впливом специфічного виробничого середовища тваринницьких приміщень, для якого характерними є підвищена вологість повітря, наявність біологічних аерозолів, специфічних запахів і продуктів життєдіяльності тварин. Виконання щоденних технологічних операцій, пов'язаних із очищенням станків, видаленням відходів та контролем санітарного стану підстилки, супроводжується контактом із біологічними чинниками, що зумовлює необхідність неухильного дотримання санітарно-гігієнічних вимог та використання засобів індивідуального захисту [13, 16].

Особливістю трудової діяльності у свинарстві є її безперервний характер, оскільки забезпечення належного утримання тварин потребує постійного контролю за їх фізіологічним станом та дотриманням режимів годівлі. Працівники систематично здійснюють моніторинг поведінкових реакцій молодняку, рівня споживання корму та загального стану здоров'я, що сприяє своєчасному виявленню патологічних змін. Разом із цим виробничі процеси супроводжуються значними фізичними навантаженнями, пов'язаними з переміщенням тварин і виконанням санітарних робіт, а також психоемоційною напругою, яка обумовлена високим рівнем відповідальності та необхідністю постійної концентрації уваги [16].

Суттєвим фактором виробничого ризику є можливість травмування

працівників унаслідок поведінкових особливостей тварин. Під час переміщення ремонтного молодняку можливі різкі рухи або прояви агресивної поведінки, що створює небезпеку отримання механічних травм. Додаткову загрозу становлять слизькі поверхні підлоги, які утворюються після миття приміщень або в умовах підвищеної вологості та можуть спричиняти падіння працівників [13].

Отже, виробнича діяльність СГПП «Техмет-Юг» у сфері вирощування ремонтного молодняку свиней поєднує складні технологічні процеси, вплив численних виробничих чинників та необхідність постійного контролю стану тварин. Це обумовлює потребу у високому рівні організації праці, дотриманні вимог охорони праці та впровадженні заходів щодо мінімізації виробничих ризиків і забезпечення безпечних умов роботи [13].

Кваліфікаційні вимоги до персоналу визначаються особливостями тваринницького виробництва та рівнем відповідальності за збереження поголів'я і безпеку виробничої діяльності. Працівники повинні мати відповідну професійну підготовку або практичний досвід роботи, а також проходити обов'язкове навчання з питань охорони праці, ветеринарної санітарії та правил експлуатації технологічного обладнання [4].

Допуск до виконання виробничих обов'язків здійснюється лише після проходження первинного інструктажу, медичного огляду та перевірки знань нормативних вимог з охорони праці. Особливий контроль встановлюється щодо працівників, діяльність яких пов'язана з роботами підвищеної небезпеки, зокрема експлуатацією електрообладнання та систем видалення гною [4, 16].

Важливою складовою професійної підготовки є формування відповідального ставлення до виконання трудових обов'язків, дотримання виробничої дисципліни та готовності діяти в умовах нестандартних ситуацій. Особливої уваги потребує проведення санітарної обробки приміщень, під час якої необхідно суворо виконувати вимоги щодо застосування дезінфекційних препаратів з метою запобігання їх негативному впливу на організм

працівників [4].

Одним із найбільш небезпечних технологічних процесів є переміщення ремонтного молодняку, що супроводжується активною поведінкою тварин. Для зниження ризику травматизму необхідно використовувати спеціальні направляючі конструкції та перегородки, а також забезпечувати узгодженість дій персоналу. Під час переведення тварин між секціями слід уникати різких рухів і гучних звуків, які можуть спричинити стресові реакції та створити небезпеку як для тварин, так і для працівників [13].

Дотримання встановлених вимог безпеки при виконанні технологічних операцій є основною умовою профілактики виробничого травматизму. Раціональне використання обладнання, належна організація праці та неухильне виконання технологічних регламентів сприяють створенню безпечного виробничого середовища та підвищенню ефективності функціонування підприємства [13, 16].

Санітарно-гігієнічні умови утримання ремонтного молодняку свиней мають вирішальне значення для забезпечення здоров'я тварин і безпеки праці персоналу. Одним із найважливіших показників виробничого середовища є мікроклімат приміщень, який визначається температурним режимом, відносною вологістю повітря, швидкістю його руху та концентрацією шкідливих газів. Порушення оптимальних параметрів мікроклімату може негативно впливати як на продуктивність тварин, так і на самопочуття працівників. Зокрема, недостатній рівень обігріву в холодний період року сприяє зниженню резистентності молодняку до захворювань, тоді як надмірно високі температури в літній період викликають тепловий стрес і погіршення споживання корму. Для персоналу несприятливі мікрокліматичні умови можуть проявлятися подразненням органів дихання, підвищеною втомлюваністю та зниженням працездатності [24].

Важливим напрямом профілактики виробничих ризиків є систематичне навчання персоналу та розвиток навичок безпечної поведінки. Проведення регулярних інструктажів сприяє формуванню чітких алгоритмів дій у разі

виникнення несправностей обладнання або виявлення ознак захворювання тварин, що дозволяє мінімізувати негативний вплив людського фактора та підвищити рівень виробничої відповідальності [16].

Результати проведеного аналізу свідчать, що безпеність умов праці під час вирощування ремонтного молодняку свиней залежить від комплексного врахування технологічних, виробничих та організаційних чинників. Специфіка галузі передбачає постійний контакт працівників із біологічними об'єктами та виробничим середовищем, що підвищує значення дотримання вимог охорони праці та санітарно-гігієнічних нормативів [4].

Найбільша концентрація виробничих ризиків спостерігається під час догляду за тваринами, їх переміщення та обслуговування технологічного обладнання. Потенційно небезпечними є операції переведення молодняку між секціями, а також виконання ремонтних робіт у системах годівлі без попереднього відключення обладнання від джерел енергії.

Порушення вимог щодо вентиляції приміщень та підтримання оптимального мікроклімату сприяє накопиченню шкідливих газів, насамперед аміаку, що негативно впливає на стан здоров'я працівників і продуктивні показники тварин [24].

Таким чином, створення безпечних умов праці у СГПП «Техмет-Юг» потребує комплексного підходу, який поєднує сучасні технічні рішення, ефективну організацію виробничих процесів і високий рівень професійної компетентності працівників. Реалізація заходів з охорони праці, дотримання санітарно-гігієнічних нормативів, удосконалення систем управління ризиками та впровадження інноваційних технологій забезпечують зниження рівня виробничого травматизму, підвищення продуктивності праці та сталий розвиток підприємства.

ВИСНОВКИ

Отримані результати досліджень дозволили зробити наступні висновки:

1. Аналіз показників спермопродукції встановив міжпородні відмінності за основними репродуктивними характеристиками.
2. Найбільший об'єм еякуляту був характерний для кнурів породи ландрас і становив у середньому 242 мл, що перевищувало аналогічний показник тварин великої білої породи та дюрок на 10,7...11,3%.
3. Комплексна оцінка відтворювальної продуктивності свиноматок показала перевагу помісних тварин над чистопородними аналогами.
4. Найвищий показник багатоплідності відзначено у свиноматок другої групи (ВБ × Л), який становив у середньому 11,0 поросят на опорос.
5. Найбільша жива маса новонароджених поросят спостерігалася у помісей, отриманих від поєднань (ВБ × Л) та (ВБ × Д), і становила відповідно 1,46 та 1,47 кг.
6. Поросята, отримані від схрещування свиноматок великої білої породи з кнурами породи ландрас, відзначалися найвищою інтенсивністю росту. Їх середньодобовий приріст був більшим на 7...13 г порівняно з ровесниками інших груп, що становило 3,3...6,3%. У цій групі зафіксовано найвищий рівень збереженості молодняку – 91,5%, що перевищувало аналогічні показники інших груп на 0,6...1,8%.
7. У СГПП «Техмет-Юг» для запліднення свиноматок застосовують як природне парування, так і трансцервікальний метод штучного осіменіння. Контроль результативності осіменіння здійснюють через чотири тижні після проведення процедури методом ультразвукової діагностики.
8. Для годівлі свиней усіх статево-вікових груп у господарстві застосовують концентратний тип годівлі. Основу раціонів становлять зернові корми власного виробництва, які доповнюються преміксами та білково-вітамінно-мінеральними добавками компанії Sano.

9. Першим додатковим кормом для поросят-сисунів є гранульований престаартер високої якості, який постійно знаходиться в окремій годівниці.
10. Підгодівлю поросят-сисунів у господарстві здійснюють відповідно до встановленої схеми. На другому тижні життя добове споживання корму становить 0,03 кг, на третьому – 0,10 кг, а на четвертому – 0,19 кг. Загальна кількість спожитого корму за підсисний період досягає 2,62 кг на голову. Добова потреба у воді – від 0,1 до 0,3 л.
11. Було встановлено позитивний вплив препарату «Лактиферм» на перебіг репродуктивного процесу та збереженість приплоду. Використання пробіотика сприяло зменшенню кількості ускладнених опоросів, зниженню рівня мертвонародженості та підвищенню збереженості поросят до відлучення на 4,2%.
12. Застосування препарату «Лактиферм» забезпечило приріст на рівні 200 г проти 166,7 г у контролі, що відповідає зростанню на 20%. За весь підсисний період середньодобовий приріст у дослідній групі перевищував контроль на 5,5%, що підтверджує ефективність впливу застосування препарату «Лактиферм» на початку життя.
13. Дослідження динаміки живої маси свиноматок і приплоду показало, що застосування препарату позитивно вплинуло як на ріст поросят, так і на фізіологічний стан маток у лактаційний період.
14. Технологія утримання підсисних поросят в повній мірі відповідає зоотехнічним нормам вирощування молодняку цієї вікової групи. В господарстві здійснюються заходи щодо поліпшення умов утримання підсисних маток і поросят.
15. Аналіз стану охорони праці в господарстві показав, що ця робота в господарстві ведеться на задовільному рівні.

ПРОПОЗИЦІЇ

Для підвищення продуктивних якостей стада і ефективності вирощування підсисних поросят пропонуємо спеціалістам господарства:

1. Рекомендувати використання схем схрещування велика біла × ландрас для підвищення продуктивності та відтворювальної здатності свиней у товарних господарствах.
2. З метою збереження репродуктивного здоров'я свиноматок, покращення продуктивних якостей та підвищення збереженості поросят використовувати пробіотичний препарат «Лактиферм» за схемою, запропонованою виробником.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про охорону праці». Київ : В редакції від 21.11.2002 р. № 229-IV, зі змінами і доповненнями від 25.11.2003р. № 1331-IV, від 27.11.2003р. № 1344-IV, від 23.12.2004р. № 2285-IV, від 25.03.2005р. № 2505-IV. 40 с.
2. Аналіз біометричних даних у розведенні та селекції тварин : навчальний посібник / С. С. Крамаренко, С. І. Луговий, А. В. Лихач, О. С. Крамаренко. Миколаїв : МНАУ, 2019. 211 с.
3. Використання кормових добавок і комбікормів нового покоління у годівлі свиней та птиці : моногр. / Чудак Р. А., Побережець Ю. М., Купчук І. М., Вугляр В. С. Вінниця : Твори, 2022. 248 с.
4. Войналович О. В., Марчишина Є. І., Білько Т. О. Охорона праці у сільському господарстві : навч. підруч.; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 690 с.
5. Волощук В. М. Свинарство : монографія. Київ : Аграрна наука, 2014. 592 с.
6. Герасимов В. І., Коваленко В. Ф., Ногаєвич В. М., Походня Г. С. та ін.; Довідник з виробництва свинини / за ред. В. П. Рибалка, В. І. Герасимова, М. В. Чорного. Харків : Еспада, 2001. 336 с.
7. Годівля для підвищення виживаності поросят. *PigUA.info*. Опубліковано 2 квітня 2021. URL: <https://pigua.info/uk/post/godivla-dla-pidvisennavizivanosti-porosat> (дата звернення: 02.05.2026).
8. Федючка М. Вплив мінеральних добавок на ріст і розвиток молодняку ВРХ / М. Федючка, П. Малярчук, М. Світельський // Тваринництво України. – 2010. – № 11. – С. 32–34.
9. Столярчук П. З. Вирощування та відгодівля молодняку свиней при використанні біологічно активних добавок / П. З. Столярчук, Я. І. Півторак, І. Я. Семчук // Сільський господар. – Львів, 2008. – № 5–6. – С.

- 5–10.
10. Дергун Р. Акцент на годівлі. *Agrotimes. Тваринництво*. URL: <https://agrotimes.ua/article/pravylna-organizacziya-raczionu-svynej/> (дата звернення: 18.11.2025).
  11. Дяченко Л.С., Сивик Т.Л., Титарьова О.М. Годівля свиней. Навчальний посібник. Біла Церква, 2020. 53 с.
  12. Ефективність використання кнурів породи ландрас на свиноматках великої білої породи в умовах фермерського господарства / О. В. Северов та ін. *Таврійський науковий вісник* : наук. журнал. Херсон : Гринь Д. С., 2012. Вип. 78, Ч. 2 (I). С. 176-179.
  13. Іваненко В. С., Курепін В. М. Оцінка ризиків щодо виникнення виробничого травматизму на підприємствах. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці: збірник наук. праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XV Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів (м. Львів. 15 травня 2025 р.). Львів : ЛДУБЖД, 2025. С. 149-151.
URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21886>
  14. Іванов В. О., Волощук В. М. Біологія свиней : навч. посіб. – Київ : ЗАТ «НІЧЛАВА», 2009. 304 с.
  15. Ковальчук І. І., Павлюк М. М. (2022) Технологічні аспекти вирощування поросят-сисунів. In: Всеукраїнська науково-практична інтернет конференція присвячена до 45-річчя створення Сумського НАУ «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва: історія, проблеми, перспективи», 20 травня 2022 р., Суми. [URI-адрес: http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/42634](http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/42634)
  16. Курепін В. М., Марченко Д. Д., Курепін Д. В. Охорона праці в галузі : навч. посібник. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
  17. Мейєр Е. Підгодівля поросят : якомога раніше і краще рідка! *Agroexpert: практичний посібник аграрія*. 2012. № 3. С. 112-114.

18. Оптимізація технологічних рішень утримання і годівлі свиней в умовах промислової технології: монографія / В. Я. Лихач, М. Г. Повод, М. Б. Шпетний, В. М. Нечмілов, А. В. Лихач, О. Г. Михалко, Є. В. Баркар, Л. Г. Ленков, О. О. Кучер. Миколаїв : Іліон, 2023. 518 с.
19. Оцінка, прогнозування та виробництво якісної продукції свинарства : монографія / В. М. Волощук, О. М. Жукорський, І. Б. Баньковська, С. О. Семенов. Київ : Аграрна наука, 2020. 169 с.
20. Пелих Н.Л., Колеснікова К.Ю. Гібридизація у промисловому свинарстві *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки* / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 122. С. 269-275.
21. Перші кроки. Догляд за свиноматкою у періоди опоросу та лактації. Оpubліковано 3 грудня 2021. URL : <https://agrotimes.ua/article/pershi-kroky-doglyad-za-svynomatkoju-u-periody-oporosu-ta-laktacziyi/> (дата звернення: 11.05.2026).
22. Підготовка свиноматки до опоросу. *PigUA.info*. Оpubліковано 29 березня 2024. URL: <https://pigua.info/uk/post/pidgotovka-svinomatki-do-oporosu> (дата звернення: 02.05.2026).
23. Підтереба О., Смилов С. Збалансованість раціонів – запорука прибутковості свинарства. *Свинарство* : міжвід. темат. наук. зб. інституту свинарства і АПВ НААН. Полтава, 2010. Вип. 58. С. 90-94.
24. Повозніков М. Г., Решетник А. О. Утримання та гігієна свиней : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП «Зволейко Д. Г.», 2017. 272 с.
25. Практична реалізація існуючих та удосконалених технологій виробництва продукції свинарства : монографія / М. Г. Повод, В. Я. Лихач, А. В. Лихач, Д. М. Оборонько. Миколаїв : Іліон, 2022. 375 с.
26. Проваторов Г. В., Проваторова В. О. Годівля сільськогосподарських тварин : підручник. Суми : Університетська книга, 2004. 510 с.
27. Свинарство. Монографія / Бірта Г. О., Бургу Ю. Г., Флока Л. В. та ін.

- Полтава, 2021. 168 с.
28. Системи утримання тварин : навч. посіб. / М. О. Захаренко, В. М. Поляковський, Л. В. Шевченко, О. С. Яремчук та інші. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 424 с.
  29. Технологія виробництва і переробки продукції свинарства : навч. посіб. / М. Повод, О. Бондарська, В. Лихач та ін. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. 360 с.
  30. Технологія виробництва продукції свинарства : курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання / В. Я. Лихач, В. С. Топіха, Г. І. Калиниченко та ін. Миколаїв : МНАУ, 2018. 348 с.
  31. Технологія виробництва продукції свинарства : навч. посіб. / Топіха В. С., Лихач В. Я., Луговий С. І., Калиниченко Г. І. та ін.; за ред. В.С. Топіхи. – Миколаїв : МДАУ, 2012. 453 с.
  32. Технологія виробництва продукції свинарства : підручник / В. І. Герасимов, Д. І. Барановський, А. М. Хохлов та ін.; за ред. В. І. Герасимова. Харків : Еспада, 2010. 448 с.
  33. Утримання свиней / Рибалко В. П., Шостя А. М., Коваленко В. Ф. та ін. *Ефективне тваринництво*. 2006. № 5. С. 34-36.
  34. Церенюк О. Ефективна система гібридизації у свинарстві. *Агробізнес Сьогодні*. Опубліковано 14 грудня 2011. URL : <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8025-efektyvna-systema-hibrydyzatsii-u-svynarstvi.html> (дата звернення: 10.04.2026).
  35. Церенюк О. М., Акімов О. В., Черевта Ю. В. Вирощуємо молодняк свиней. *Агробізнес Сьогодні*. Опубліковано 12 лютого 2013. URL : <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8051-vyroshchuiemo-molodniak-svyneni.html> (дата звернення: 10.04.2026).
  36. Швачка Р. П., Повод М. Г. Вікова динаміка відтворювальних якостей свиноматок залежно від тривалості підсисного періоду. *Білоцерківський*

національний аграрний університет (БНАУ) «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». Вип. 1 (164), 2021. С. 82-97.

37. Як годувати підсисних поросят? Правильне і ефективне годування поросят-сисунів. URL : <https://www.ankores.com.ua/ua/publications/yak-goduvati-podsosnikh-porosyat-pravilne-i-efektivne-goduvannya-porosyat-sisuniv/> (дата звернення: 02.05.2026).
38. Якісний догляд за свиноматками покращує їх продуктивне життя на фермі. *PigUA.info*. Опубліковано 1 березня 2024. URL : <https://pigua.info/uk/post/technologies/akisnij-doglad-za-svinomatkami-pokrasue-ih-produktivne-zitta-na-fermi> (дата звернення: 02.05.2026).

ДОДАТОК А

Обсяг та структура товарної продукції

Показник	Рік					
	2023		2024		2025	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Товарна продукція галузей тваринництва,	5448,2	88,9	5378,9	87,8	6438,2	85,7
в т.ч.: скотарства	-	-	-	-	-	-
свинарства	5446,2	88,9	5383,9	87,7	6431,2	85,7
інша продукція тваринництва	-	-	-	-	-	-
Товарна продукція галузей рослинництва,	745,0	13,1	827	14,3	1046,0	14,3
в т.ч. зернових	726,0	12,6	827	14,3	1056,0	14,3
зерно-бобових культур	26,0	0,7	-	-	-	-
Разом по господарству	6195,2	100,0	6198,9	100,0	7487,2	100,0

ДОДАТОК Б

**Структура земельних угідь, посівних площ та
урожайність культур**

Показник	Рік								
	2023			2024			2025		
	га	%	врож. ц/га	га	%	врож. ц/га	га	%	врож. ц/га
Загальна площа землекористування	423	100,0	-	456	100,0	-	459	100,0	-
з них: рілля	403	96,3	-	436	97,6	-	438	96,2	-
Посівна площа, всього	403	96,3	-	436	97,6	-	438	96,2	-
в т.ч. під зерновими	313	75,4	34,5	436	97,6	36,5	438	96,2	43,2
зернобобовими	86	21,9	19,2	-	-	-	-	-	-

ДОДАТОК В

Основні показники роботи галузі свинарства

Показник	Одиниці виміру	Рік			2025 р. у % до 2023 р.
		2023	2024	2025	
Наявність поголів'я – всього	гол.	2680	3300	3230	118,9
в т.ч. основних свиноматок	гол.	235	255	305	130,4
їх питома вага в стаді	%	8,7	8,4	9,5	109,6
Кількість опоросів на 1 свиноматку в рік	шт	2,11	2,13	2,15	104,7
Багатоплідність	гол.	10,2	10,5	10,8	103,8
Одержано поросят, всього	гол.	4976	5465	7067	141,5
в т. ч. на 100 свиноматок	гол.	2164	2185	2356	108,7
Одержано приросту живої маси	ц	2164	2185	2356	108,7
Середньодобовий приріст на відгодівлі	г	620,0	640,0	830,0	135,0
Витрати на 1 ц приросту:					
корму	ц к. од.	3,5	3,6	3,4	95,3
праці	люд.-год.	17,5	17,6	17,5	100,0
Середня ціна реалізації приросту	грн	2585,0	3425,0	4955,0	192,9
Надходження коштів від реалізації свинини	тис. грн	5584,5	7465,3	11655,3	207,8
Собівартість 1ц приросту	грн	2210,0	2830,0	3940,0	175,3
Рівень рентабельності	%	17,1	22,3	27,8	154,5

ГУДНІКОВА О. І.

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему:

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ
ПОРΟΣЯТ-СИСУНІВ В УМОВАХ
СГПП «ТЕХМЕТ-ЮГ» МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ**

04.01. – КР. 106-О. 25 07 22. 001